

BALIKESİR İLİ GÖNEN İLÇESİ EKONOMİK DEĞERLERİNİN ANALİZİ *

Gülay SELVİ HANIŞOĞLU**

ÖZ

Ülkelerin ekonomik kalkınmasında ulusal kalkınma politikaların yanı sıra bölgesel veya yerel kalkınma politikaları ve stratejileri etkili olmaktadır. Bölgelerin kapasitelerinin ortaya çıkarılarak, bu kapasitelerle uyumlu uygulanacak model ve araçlarla bölgesel olarak yaratılan değerler arttırılabilmektedir. Bu değerlerin etkinliğinin arttırılması ile hem bölgelerin kalkınmasına hem de ulusal ekonomiye önemli katkılar sağlanabilmektedir. Çalışmamızda öncelikle ekonomik büyüme, kalkınma ve bölgesel kalkınmaya ilişkin teoriler özetlenmiştir. Daha sonra Gönen ilçesinin demografik yapısı ve genel ekonomik faaliyetleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Balıkesir ili Gönen ilçesi tarım, hayvancılık, sanayi, turizm ve el sanatları üretimi ile ekonomik değer yaratan bir yöremizdir. İlçemizin bu alanlarda yarattığı ekonomik değerlerin ne kadar olduğu, yıllar itibarıyla nasıl değişiklikler gösterdiği çalışmamızın ana eksenini oluşturmaktadır. Gönen’de yaratılan ekonomik değerlerin ne kadarının hangi ekonomik faaliyet alanından geldiği ve yıllar itibarıyla bu yapıda değişiklik olup olmadığı analiz edilmektedir. Ekonomik değer yaratan sektörlerin fiziksel anlamda kapasiteleri ve ürettikleri ekonomik değerler ortaya çıkarılmıştır. Yıllar itibarıyla üretim miktarları alınmış, bu miktarların parasal değerleri hesaplanarak yıllar itibarıyla yaratılan toplam ekonomik değerlere ulaşılmıştır. Daha sonra bu alanlarda önümüzdeki yıllarda ortaya çıkabilecek gelişmelerin neler olabileceği değerlendirilmiştir. İlçemizde var olan potansiyelin nasıl arttırılabileceği, yapılabilecek iyileştirmelerin neler olabileceği, uygulanabilecek yeni modellerle hangi alanlarda gelişim sağlanabileceğine ilişkin değerlendirme ve öneriler oluşturulmuştur. Bu değerlendirme ve öneriler bölgesel paydaşlarla, bölgede yaşayan, bölgede çalışan kişi, kurum ve şirketlerle ortak yapılan çalışmalar sonucu oluşturulmuştur. Bu nedenle gerçekçi ve karar vericilere, politika uygulayıcılara yol gösterici nitelik taşımaktadır. Çalışmamızda Balıkesir ili Gönen ilçesinin ekonomik kapasitesinin, değerlerinin neler olduğu ve bu ekonomik değerlerin daha verimli kullanılarak bölgenin kalkınmasına katkısının nasıl arttırılacağı incelenmektedir. Analiz ve değerlendirmelerde Türkiye İstatistik Kurumu, Gönen İlçe Tarım Müdürlüğü, Gönen Ticaret Odası, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Balıkesir İl Müdürlüğü verileri kullanılmıştır. Gönen bölgesine özgü olarak yapılan bu çalışmanın bölgenin orta vadeli büyüme ve kalkınmasına katkı yapması dileğimiz ve beklentimizdir. Bundan sonrasında üniversitelerle yapılacak işbirlikleri ile Gönen ve diğer yöreler için bölge kalkınmasına ivme kazandırılması yönünde çabaların sürdürülmesi faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Kalkınma, Bölgesel Ekonomi, Tarım.

*Makale Gönderim tarihi: 21.06.2019; Makale Kabul Tarihi: 25.06.2019

**Beykent Üniversitesi, İİBF, Bankacılık ve Finans Bölümü, gulayselvi@beykent.edu.tr

ANALYSIS OF ECONOMIC CAPACITY OF GÖNEN (BALIKESİR)

Gölay SELVİ HANIŞOĞLU

ABSTRACT

Regional and local development policies and strategies as well as national development policies are influential in the economic development of countries. Economic activity and value which is created in economically developed regions are greater than in developing regions. The economic capacities of developing regions can be revealed and increased with the projects and policies to be applied in compliance with their capacities. Regional productivity improvements have an positive affect both on regional economy and national economy. In our study, firstly the theories of regional development and economic growth are summarized. Later on, the demographic structure and general economic activities of the district are explained. Gönen is a district, which economic value are created by agricultural products, livestock, industry, tourism and handicrafts . The economic activities and economic values which is created by the district over the years have calculated. This calculation has done on sectorel level. The economic capacity have calculated by using the production quantities and general level of prices of different sectors on yearly basis. In our study, it is also argued which steps should be taken and what can be done to ensure the development of the economic capacity of the region.

In our study, the evaluation and proposals were prepared by interviewing local people and representatives of the relevant local institutions. For this reason, it is thought to be realistic suggestions. We hope this study will be useful for accelerating the regional development of the Gönen district.

Keywords: *Regional Development, Regional Economy, Agriculture*

GİRİŞ

Ekonomik büyüme ve gelişme ülkelerin önemle üzerinde durdukları kavramlardan biridir. Ekonomik olarak gelişmiş ülke ve bölgelerde yaratılan değerler, gelişen veya gelişmekte olan ülkeler ve bölgelere göre daha fazladır. Ülkelerin ve bölgelerin gelişmişlik ölçütü olarak yarattıkları toplam hasıla temel karşılaştırma değişkenlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte okuryazarlık oranları, gelir dağılımının durumu, işsizlik oranları ve benzeri pek çok kriter gelişmişlik kavramını açıklamak için kullanılmaktadır. Literatürde büyüme ve gelişme konusunda yapılan çalışmalar İkinci Dünya Savaşı sonrasında önem kazanmıştır. Bölgeye özgü fiziksel ve coğrafi koşullar, insan potansiyeli, kültürel yapının değerlendirilerek ekonomik aktivitenin çeşitlendirilmesi, üretim miktarının artırılması, ekonomi için değer yaratılmasını bölgesel ekonomik gelişme veya bölgesel ekonomik kalkınma olarak tanımlayabiliriz. Teoride globalleşme ile bölgesel gelişmenin birbirini destekleyici gücünün yanı sıra, globalleşmenin ve global ekonomi politikalarının bölgesel gelişmeleri engelleyici rolü olduğundan, zorlaştırdığından söz eden çalışmalar görmek mümkündür. (Handbook of Regional Growth and Development Theories, 2009:14). Çalışmamızda ilçenin ekonomik değerlerinin neler olduğu, bu ekonomik değerlerin yıllar itibarıyla gösterdikleri gelişim araştırılmıştır. Karşılaştırılabilir olan değerler arasında analizler yapılmıştır. Bu analizler doğrultusunda iyileştirme ve gelişmeler için alanların neler olduğu ve bu alanlarda yapılabilecek çalışmalar için öneriler oluşturulmuştur. Gönen ekonomik kapasitesinin artırılması ve bölge olarak gelişimin sağlanması için yapılacak detaylı çalışmalara bir kaynak oluşturması hedeflenmektedir. Çalışmada önerdiğimiz projelerin hayata geçirilmesi için daha detaylı analiz ve çalışmalar yapılması önemlidir. Paydaşların bir araya gelmesi için motivasyon sağlanması ve uzun vadeli bir işbirliğinin yaratılması ilçedeki ekonomik gelişime katkıda bulunacaktır.

BÖLGESEL KALKINMA TEORİLERİ

Bölgesel kalkınma, bir bölgedeki potansiyelin harekete geçirilmesi, kaynakların verimli ve etkin kullanılarak kalkınmanın ivmesinin artırılması, bölgesel olarak yaratılan ekonomik

değerlerin çoğaltılması ve ulusal ekonomiye katkısının artırılması olarak tanımlanmaktadır. Bölgesel kalkınma aynı zamanda bölgede yaşayan kişilerin, ekonomik, sosyal, kültürel refahlarının artması, bölgedeki firma, kuruluş ve işletmelerin üretim miktarlarının ve gelirlerinin artması ve bu refahın bölgede yaşayan insanları sosyal ve kültürel yönlerden geliştirmesi olarak anlaşılmaktadır. Bölgesel kalkınma başarılıp tamamlanacak durağan, kısa vadeli bir hedef değil, uzun vadeli bir süreçtir. (Tüylüoğlu& D.N.Karakaş, 2006:196). Bölgesel kalkınma teorileri, iktisat literatürüne İkinci Dünya Savaşı sonrasında girmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra pek çok ülke kalkınma planlarında ve merkezi hükümet programlarında bölgesel kalkınma farklarını azaltmak için planlamalar yapmışlardır. (N.Vatansever Deviren & O.Yıldız, 2014:1-35). 1950'lerde bölgesel kalkınma literatürüne ilişkin çalışmalar Amerika Birleşik Devletlerinde Walter Isard tarafından yapılmış ve o dönemde bu konuda çalışan diğer bilim insanları (Von Thünen, Walter Christaller, Alfred Weber) ile birlikte bölgesel kalkınmanın iktisat bilimi içinde bağımsız bir çalışma alanı gelmesinde etkili olmuşlardır. (Tüylüoğlu&D.N.Karakaş,2006:197). Kalkınma teorilerinin doğrudan ekonomik büyüme ile ilişkilendirildiği, devlet desteklerinin önemli bir bileşen olarak varsayıldığı ve merkezi hükümetlerin denetiminde uygulanan politikalar olarak görüldüğü 1950'ler döneminden sonra 1970'lerde yerel yönetimlerin önemine vurgu yapan çalışmalar ve uygulamalar gündeme gelmiştir. 1980'li yıllarda ise küreselleşme ve liberalleşme politikalarıyla birlikte bölgesel kalkınma kuramı farklı içerik kazanmıştır. Liberal politikalar ve dış açılma ile birlikte devlet destekleri, merkezi idareler ve kamu girişimciliğinin önemi azalmış, klasik ekonomik yaklaşım yerine liberal yaklaşımlar benimsenmiştir. Böylece piyasa ve fiyat mekanizmasına öncelik vererek ve özelleştirmelerin gündeme gelmesi ile bazı bölgelerde hızlı bir kalkınma gerçekleşebilirken, daha öncesinde devlet destekli büyüme yaşayan bölgelerde ise gerilemeler görülmüştür. Küreselleşmenin öneminin arttığı 1980'ler sonrasında, küreselleşme ve yerelleşme dinamikleri ekonomik gelişmelere ve iktisat literatürüne damgasını vurmuştur. Yerelleşme kapsamında yapılan çalışmalarda bölgesel kalkınma politikaları önem kazanmıştır. Bölgesel kalkınma konusunda yapılan çalışmalar ve

bölgesel kalkınma politikaları, daha önceki dönemlerde önem verilen devlet yardımlarından daha çok bölgedeki iş gücünün niteliğine, yatırım iklimi ve içsel gelişmelere önem veren bir içeriğe bürünmüştür. Bu kapsamda bölgelerin kendi iç dinamikleri, sosyal aktörler, sivil toplum kuruluşları bölgesel kalkınmanın tetiklenmesinde, ivme kazandırılmasında veya şekillendirilmesinde önemli rol oynayabilmektedirler. Küreselleşen günümüz dünyasında bölgesel kalkınma sorunsalı; eskiden olduğu gibi bölgesel dengesizlikleri giderme uğraşı yerine, bölgenin rekabetçiliğini arttırmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda bölgesel kalkınma, bölgesel aktörlerin (yerel sanayi ve yatırımcılar, araştırma kuruluşları ve üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler) öncülük ettiği yenilikçilik ve sürdürülebilir gelişme ve rekabetçilik temelli bir kalkınma modeline dönüşmüştür. Bölgesel ölçekte kalkınma, ekonomik kalkınmayı teşvik etme yönünde kullanılacak politika seçeneklerinde önceki dönemlere göre daha önemli bir yere gelmiştir. (N.Vatansever Deviren & O.Yıldız, 2014:1-35). Bölgeler kalkınmanın sürükleyici gücü olarak değerlendirilmektedir. Bölgelerin belli tür yatırımlar için cazibe merkezi olması yönünde girişimler bulunmaktadır. 1980'lerden sonra gündeme gelen İçsel Bölgesel Kalkınma Teorisi; bölgelerin kendi öz kaynaklarına dayanarak refahı arttıracak politikalar üretmelerini ve bu süreci aktif olarak bölge aktörlerinin yönetmesini gündeme getirmiştir. (Çakmak & Erden, 2004:77-96). Genel standart uygulamalar değil bölge bazında çalışılarak hazırlanmış bölgenin değerlerinin ön plana çıkartıldığı ve bölgesel aktörlerin kendisine ait olduğu için benimsenmiş ve sahip çıkmış, benimsenmiş politikalar olması önemlidir. Kalkınmanın bölgesel olarak içselleşmesi için üç ana mekanizmanın çalışması gerektiği literatürde vurgulanmaktadır. İlk olarak bölgesel birimler yani fiziki sermaye, beşeri sermaye, bilgi birikimi, yerel kurumlar ve bu kurum ve birimler arasında karşılıklı etkileşimin tetiklediği işbirliği yani yenilikçi yaklaşım sistematığı önemlidir. İkinci olarak ortak akıl, kolektif değerleri benimseyen, işbirliği ve dayanışmayı sağlayan kültürel entegrasyon sistematığı gelmektedir. Üçüncü ve belki en önemlisi ise bölgesel kalkınmanın kendi kendini besleyen yeniden üretim mekanizması olarak tanımlanabilecek bir süreç girebilmesidir. (Çakmak & Erden, 2004: 77-96).

Türkiye'de bölgesel kalkınma politikaları 1960'lı yıllardan sonraki planlı kalkınma dönemlerinde ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın kurulması ile gündeme gelmiştir. 2000'li yıllara dek bölgesel kalkınma politikaları merkezi olarak planlanmış ve yürütülmüştür. Avrupa Birliği ile başlayan ortak çalışmalar sonrasında bölgesel politikalarda değişiklik olmuş ve AB ile uyum çalışmaları kapsamında bölgesel kalkınma ajansları kurulmuştur. Bölgesel kalkınma ajansları yerel aktörlerin katılımıyla politika belirlenmesini ve bölgelere özgü potansiyelin geliştirilerek içsel kalkınmanın tetiklenmesinde önemli rol oynamaktadırlar. Bölgesel kalkınma ajansları kurulmasıyla yerel aktörlerin bölgesel kalkınma politikalarına katılmasının sağlanması ve politika belirlemede aktif rol oynamaları sonucunu doğurmuştur.

GÖNEN İLÇESİ EKONOMİK DEĞERLERİNİN ANALİZİ

Bölgede farklılık yaratabilecek ve bölgesel kalkınmayı etkileyen faktörler arasında doğal kaynaklar, insan potansiyeli, sermaye birikimi, girişimcilik sayılabilir. Bölgelerin dinamiklerinin doğru analiz edilerek, bu dinamiklere uygun kalkınma modellerinin oluşturulması ile bölgesel kalkınma ve gelişme önemli ivmeler kazandırılabilir. Toplumlarda üretilen değerlerin ve zenginliğin bölgeler arasında eşitsiz olarak dağılımı politika yapıcılar, araştırmacılar ve bilim insanları tarafından tartışılmakta ve bu konuda çalışmalar yapılmaktadır. Politika yapıcılar kendi bölgelerinde sağlayabilecekleri gelişim açısından konuya özel ilgi gösterebilmektedirler. Akademik disiplin olarak ise konuya, ekonomik coğrafya, bölgesel ekonomiler, ekonomik büyüme ve gelişme alanında çalışanlar ilgi duymaktadır.

Bölgesel zenginliği ve bölgesel farklılıkları ölçümlemek dinamik ölçümleme yöntemleri gerektirmekte ve genelde kolay ve net ölçümleme yöntemleri bulunmamaktadır. Uygulamada Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'nın bölgesel farklılıkları değerlendirmede bir istatistiksel yöntem olarak kullanıldığı görülmektedir. (Handbook of Regional Growth and Development Theories, 2009:5-17) GSYH (Gayri Safi Yurtiçi Hasıla)'nın yanısıra kişi başına harcama tutarları, yoksulluk oranları, işsizlik oranları, kamu hizmetlerine

ulaşım gibi farklı kriterlerin kullanıldığı da görülmektedir. Bu değişkenler daha çok sosyal içerikli göstergeler olup Birleşmiş Milletler ve benzeri kuruluşlar tarafından yapılan çalışmalarda kullanılmaktadır. Sosyal içerikli olarak geliştirilen diğer bir endeks ise İnsani Kalkınma Endeksidir. Bölgelerin birbiriyle karşılaştırılmasında kullanılan İnsani Kalkınma Endeksinde, ekonomik ve sosyal içerikli değişkenler için 0-1 aralığında değerler verilerek karşılaştırma yapılmaktadır. Burada kullanılan değişkenlere örnek olarak yaşam beklentisi, okuryazarlık oranını verebiliriz. Bölge odaklı politikaların belirlenmesinde en önemli konulardan birisi bölgenin doğru anlaşılmasıdır. Bölgenin ekonomik, sosyal, kültürel dinamiklerinin doğru anlaşılması sonrasında belirli göstergeler kullanarak bir ön analiz gerçekleştirilmeli ve bu analize dayanarak alınacak aksiyonlar, gelişim alanları ve bu alanlarda ulaşılmak istenen hedefler planlanmalıdır. Sonrasında bu planlama doğrultusunda hedeflerle uyumlu olarak gerçekleşmeler izlenmelidir. Gerçekleşme takip dönemleri hedeflerin içeriğine ve kapsamına bağlı olarak aylık, dönemsel, yıllık veya daha uzun vadeli olabilecektir. Hedeflerden sapmalar varsa bunların nedenleri incelenerek, gerekirse planlamalar güncellenmeli veya yeni aksiyon planları oluşturulmalıdır. Çalışmamızın temel hedefi Gönen bazında önümüzdeki dönemlerde belirlenecek politikalara ön hazırlık olması amacıyla bölgesel ekonomik değerlerin anlaşılmasına yönelik alt yapının hazırlanmasıdır.

lke ekonomisindeki değişimin ne yönde olduğunu değerlendirmek için kullanılan önemli ölçütlerden birisi Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH)'dır. Ekonomide yaratılan toplam değer ve ekonominin bir önceki yıla göre büyümekte veya daralmakta olduğunu gösterir. Yıllar itibarıyla bakıldığında ülke veya bölge ekonomisinin genel trendinin ne yönde olduğu anlaşılabilmektedir. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın hesaplanması için birden fazla yöntem bulunmaktadır. Bunlar retim (katma değer) yöntemi, harcamalar yöntemi ve gelir yöntemi olarak tanımlanmakta ve üç farklı şekilde hesaplanabilmektedir. Üretim yöntemi ile hesaplanan GSYH, ekonomideki tarım, sanayi ve hizmetler sektörleri tarafından üretilen nihai mal ve ve hizmetlerin piyasa fiyatı

veya sabit fiyatlar üzerinden hesaplanan kaydi değerlerinin toplamı olarak ifade edilir. Bir ülkede bir yıl içerisinde veya belli bir dönemde üretilen mal ve hizmetlerin piyasa (cari) fiyatları veya sabit fiyatlarla çarpımı sonucu elde edilen toplam değer o ülkenin Gayri Safi Yurtiçi gelirini oluşturmaktadır. Bu hesaplamada "P" retilen her türlü mal veya hizmetin fiyatını, "Q" ise üretilen mal veya hizmetin miktarını gösterdiği varsayıldığında, GSYİH hesaplanması aşağıdaki şekilde formüle edilebilmektedir.

$$GSYİH = P_1 * Q_1 + P_2 * Q_2 + P_3 * Q_3 + \dots + P_n * Q_n$$

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma rgt (OECD-Organization for Economic Co-operation and Development) tarafından ülkelerin GSYH'sı gelir ve harcama kalemlerine göre dönemsel olarak hesaplanmaktadır. (OECD Publishing, 2018). Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından üretim, gelir ve harcama yöntemine göre GSYH hesaplanmakta ve yayınlanmaktadır. (TÜİK, 2018). Bu alışmada OECD ve TÜİK tarafından yapılan hesaplama yöntemi değerlendirilmiş ve daha basitleştirilmiş olarak Gönen'in bölgesel olarak yarattığı ekonomik değerler hesaplanmıştır. Bu hesaplamayla Gönen ekonomik kapasitesinin hangi bileşenlerden oluştuğu, tarım, hayvancılık, turizm ve sanayi üretiminde yaratılan değerler hesaplanmıştır. Öncelikle tarım ve hayvancılık verileri incelenerek daha sonra üretim ve diğer alanlarda yaratılan ekonomik değerler hesaplanacaktır. TÜİK tarafından üretim yöntemine göre hesaplanan Türkiye ve Balıkesir ili GSYH verileri ekli tablolarda yer almaktadır.

Tablo 1: Balıkesir İli GSYH Sektörel Dağılımı (1.000 TL) Cari Fiyatlarla

YILLAR	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Sektörler toplamı	Vergi-sübvansiyon	GSYH
2017	NA*	NA	NA	NA	NA	NA
2016	NA	NA	NA	NA	NA	NA
2015	NA	NA	NA	NA	NA	NA
2014	3,651,909	6,685,377	12,748,322	23,085,608	3,016,593	26,102,201
2013	2,967,862	5,783,039	11,276,349	20,027,251	2,834,671	22,861,922
2012	3,207,029	5,000,546	10,297,706	18,505,281	2,461,195	20,966,476
2011	3,246,237	4,276,316	9,309,581	16,832,133	2,302,215	19,134,348
2010	2,959,656	3,435,500	8,123,613	14,518,770	1,994,419	16,513,189
2010-2014 ortalama	3,206,539	5,036,155	10,351,114	18,593,808	2,521,819	21,115,627

Kaynak: TÜİK Veritabanları, Bölgesel Hesaplar, İl Bazında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla. Erişim tarihi; 17.08.2018

NA*-2014 yılı sonrası için TÜİK tarafından bölgesel GSYH (Gayri Safi Yurtiçi Hasıla) verileri yayınlanmamıştır. Yapılan telefon görüşmesinde

bu yıl sonunda bölgesel verilerin yayınlanmaya başlanabileceği bilgisi sözlü olarak alınmıştır.

Tablo 2: Balıkesir İli 2010-2014 Yılları GSYH'nın Sektörel Dağılımı (%)

YILLAR	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Sektörler toplamı	Vergi-sübvansiyon	GSYH
2014	14%	26%	49%	88%	12%	100%
2013	13%	25%	49%	88%	12%	100%
2012	15%	24%	49%	88%	12%	100%
2011	17%	22%	49%	88%	12%	100%
2010	18%	21%	49%	88%	12%	100%
2010-2014 ortalama	15%	24%	49%	88%	12%	100%

Kaynak: TÜİK Veri Tabanları Bölgesel Hesaplar, İl Bazında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ve Yazarın Hesaplamaları, Erişim tarihi; 17.08.2018

Balıkesir ili bazında GSYH'nın ortalama %15'i tarımsal kaynaklı gelirle yaratılmaktadır. Tarımın payının 2010 yılından itibaren kademeli olarak azalarak %18'den %14'e düştüğü görülmektedir. Sanayi üretiminin payı aynı dönemde %21'den %26'ya yükselmiş, hizmetler sektörünün payında ise veri alınabilen dönemde herhangi bir değişiklik olmadığı görülmektedir.

NÜFUS

Gönen nüfusunun 2010- 2017 yılları arasındaki değişimi aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Yıllar itibarıyla küçük artış veya azalışlar olmakla birlikte Gönen nüfus değişimi, Türkiye nüfus artışı %9,6 ve Balıkesir ili nüfus artışı %4,6 olan değerlerden farklı yönde binde iki oranında azalış göstermiştir.

Tablo 3: 2010-2017 Yılları Nüfus Verileri

NÜFUS VERİLERİ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2010-2017 ARASI DEĞİŞİM
Gönen	73,407	73,637	73,325	73,361	73,095	72,701	72,927	73,289	-0.2%
Balıkesir	1,152,323	1,154,314	1,160,731	1,162,761	1,189,057	1,186,688	1,196,176	1,204,824	4.6%
Türkiye	73,722,988	74,724,269	75,627,384	76,667,864	77,695,904	78,741,053	79,814,871	80,810,525	9.6%

Kaynak: TÜİK Veritabanları, Nüfus ve Demografi, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları. Erişim tarihi; 17.08.2018

Nüfus artışının Türkiye ve Bölge ortalamasının altında olması Gönen'de bu dönem içerisinde ekonomik olarak yeterli faaliyet alanı yaratılamamış olması sonucu diğer bölgelere yaşanan göçlerin etkisi olabileceği değerlendirilmektedir. Bu konuda değerlendirmeler yapılabilmesi için daha detaylı çalışma ve analizler gerektirmektedir. Konumuzun kapsamıyla birebir uyumadığından çalışmada

bu analizler yapılmamıştır. Bölgesel olarak yapılacak çalışmalarda nüfus yapısının ve nüfus özelliklerinin doğru analiz edilmesi önemlidir. Uygulanacak politikalarda nüfus yapısı önemli bir bileşen olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle bölgenin okuryazarlık oranları, genç nüfus yapısı, işsizlik oranları benzeri değişkenlerin ayrıntılı incelenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

TARIM ve HAYVANCILIK

Türkiye’de tarımsal üretimin GSYH içindeki payı 2010 yılında % 9 oranında iken 2017 itibarıyla payı % 6’ya doğru azalma eğilimine girmiştir. Her ülkenin en temel ihtiyacı olan gıda üretiminin yapıldığı tarım ve hayvancılığın payının artırılması için ülke bazında politikalar üretilmesi gereklidir.

Tarım ve hayvancılığın önemli merkezlerinden olan Gönen’de tarım ve hayvancılık alanında yapılacak iyileştirmeler ve gelişmeler hem bölge ekonomisine katkı sağlayacak hem de ulusal ekonomiye katkı sağlayacaktır. Geliştirilecek projelerle yapılacak örnek uygulamalar diğer bölgeler için referans olarak alınabileceğinden dolayı bir katkısının da olacağı değerlendirilmektedir.

Tablo 4: 2010-2017 Yılları Cari Fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ve Tarımın Payı

Yıllar	Tarım* (Bin TL)	Gelişme Hızı (%)	Türkiye (Bin TL)	Gelişme Hızı (%)	Tarımın Payı (%)	Döviz Kuru (TL)	Tarım* (Bin \$)	Gelişme Hızı (%)	Türkiye (Bin \$)
2010	104,703,635	29	1,160,013,978	16.1	9.0	1.502	69,714,325	33	772,366,615
2011	114,838,169	10	1,394,477,166	20.2	8.2	1.677	68,491,565	-2	831,691,448
2012	121,692,893	6	1,569,672,115	12.6	7.8	1.802	67,536,064	-1	871,122,993
2013	121,709,079	0	1,809,713,087	15.3	6.7	1.904	63,914,163	-5	950,350,602
2014	134,724,745	11	2,044,465,876	13.0	6.6	2.187	61,604,432	-4	934,855,430
2015	161,447,917	20	2,338,647,494	14.4	6.9	2.713	59,499,609	-3	861,879,256
2016	161,304,618	0	2,608,525,749	11.5	6.2	3.024	53,414,802	19	862,744,000
2017	188,650,644	17	3,104,906,706	19.0	6.1	3.648	52,111,042	-8	851,045,949

Kaynak: TÜİK Veritabanları, Ulusal Hesaplar, Gayri Safi Milli Hasıla, İktisadi Faaliyet Kollarına Göre, Erişim tarihi; 17.08.2018

Tarım

Gönen’de tarım yapılan alanların dekar ve yüzde dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır. İlçede toplam tarım arazisi 405,435 dekar’dır. Tahıl üretimi yapılan toplam alan 360,878 dekar olup toplam tarım alanı içerisinde % 89’luk paya sahiptir. Sebze

ekilen alanlar toplam tarım alanının % 7’sini, meyveler ise % 4’ünü oluşturmaktadır. Nadasa bırakılan toprağın çok düşük, hemen hemen hiç olmaması dikkat çekicidir. Nadasa bırakmanın toprağın veriminin uzun dönemli sürdürülebilirliği için önemi nedeniyle nadas politikası oluşturulması önerilmektedir.

Tablo 5: Gönen Toplam Tarım Arazileri Kullanım Durumu

TARIM ALANI TÜRÜ	ALAN (Dekar)	PAYI (%)
Tahıl Alanı	360,878	89%
Sebze Alanı	30,185	7%
Meyveler	14,216	4%
Stis Bitkileri Alanı	106	0%
Nadas Alanı	50	0%
TOPLAM	405,435	100%

Kaynak: TÜİK Veritabanları, Bölgesel İstatistikler, Tarım. Erişim tarihi; 17.08.2018

Türkiye genelinde TÜİK verilerine göre tarım alanı 2010 yılında yaklaşık 39 milyon hektardan 2017 yılında 38 milyon 328 bin hektara gerilemiştir. Son 10 yılda ekilen dikilen tarım arazilerinin %8,2 sini, toplam tarım alanlarının ise %5,22 sini kaybetmiştir. Dünya Bankası verilerine göre yüzölçümü Türkiye’nin kaybettiği tarım alanlarından daha küçük 87 ülke mevcuttur. (Dünya Gazetesi eki Dünya Gıda, 2017). Gönen’de toplam tarım alanı değişmezken, ÇKS sistemine kayıtlı tarım alanı

32,2 hektardan 33 hektara artış göstermiştir. Çiftçi kayıt sistemine (ÇKS) kayıtlı işletme sayısı 2013 yılında 3,700 civarında iken bu sayıda azalma olmuş ve 2017 yılında 3,500 işletmeye gerilemiştir.

Tablo 6: Gönen Toplam Tarım Alanı ve Ortalama İşletme Büyüklükleri

	Toplam Tarım Alanı (Hektar)	Çiftçi Kayıt Sistemine Kayıtlı Tarım Alanı (Hektar)	Çiftçi Kayıt Sistemine Kayıtlı Tarım Alanı (%)	Çiftçi Kayıt Sistemine Kayıtlı İşletme Sayısı	Çiftçi Kayıt Sistemine Kayıtlı Ortalama İşletme Büyüklüğü (hektar)
2017	42,200	33,073	78.37%	3,502	9,44
2016	42,200	32,775	77.67%	3,596	9,11
2015	42,200	31,925	75.65%	3,650	8,74
2014	42,200	31,710	75.14%	3,617	8,76
2013	42,200	32,214	76.34%	3,712	8,67

Kaynak: Gönen İlçe Tarım Verileri-Yazar tarafından Gönen İlçe Tarım Müdürlüğü'nden alınmıştır.

İşletme sayısında azalma yönünde benzer gelişmeler dünya genelinde gözlenmekle birlikte Türkiye ve Gönen özelinde işletme büyüklükleri topraktan yeterli verimin sağlanabilmesi için gerekli olan büyüklüklerin çok altında bulunmaktadır. Gönen özelinde 94 dekar civarında olan işletme büyüklüğü Türkiye bazında ortalama 61 dekar düzeyindedir. İngiltere'de işletme büyüklüğü 538, Fransa'da 521, Almanya'da 457 ve İspanya'da 240 dekarı bulmaktadır. Bu rakam ABD'de bin 818 dekara ulaşmaktadır. (Dünya Gazetesi eki Dünya Gıda, 2017). Nüfus artışı, köylerden göç gibi ivmelerle madencilik, turizm, konut ve sanayi faaliyetleri için yapılaşmaya açılan verimli araziler nedeniyle Türkiye'de tarım alanlarında yıllar itibarıyla önemli gerilemeler yaşanmıştır. Benzer durum Gönen içinde geçerlidir. Gönen merkezden Bandırma'ya giden yol üzerinde yer alan 1970'li yıllarda şeftali ve elma yetiştirilen verimli bahçelerin tümü bugün konut alanına dönüştürülmüştür. Gönen'de yerleşimin planlanabileceği tarıma uygun olmayan araziler (eski hastane bölgesi) mevcutken bu potansiyel değerlendirilememiştir.

İşletme büyüklüklerinin verimli tarım yapılması için gerekli olan ortalama büyüklüklerin altında olması nedeniyle ilçe için geliştirilecek yeni

tarımsal politikalar ve uygulamalarda bu durumun getirdiği dezavantajların üstesinden gelmek ve verimli, uluslararası standartlarda tarım yapılabilmesi için toprakların ortak politikalarla birlikte işlenmesini sağlayacak ortak ekim, sulama, bakım ve ürün toplama politikalarının geliştirilmesi önemlidir. Bu uygulamaların bölgede tarım yapan çiftçiler tarafından kendiliğinden veya tavsiyelerle hayata geçirilmesi olası değildir. İlçe Tarım Müdürlüğü, Ziraat Odası Başkanlığı ve sivil toplum organizasyonlarının katılımı ve bütüncül bir yaklaşımla bölgesel proje uygulamalarına başlanabilir. Bu projeler için bölgesel kalkınma ajanslarının desteği alınabilir.

2010-2017 yılları arasında Gönen'de üretilen toplam tahıl, meyve ve sebzenin TÜİK verilerinden alınan üretim miktarlarının, TÜİK tarafından yayınlanan 2017 yılı cari gösterge fiyatlarıyla değerlendirilerek tarımsal ekonomik değer olarak değerlendirilecek toplam değer ve bu değerlerin yıllar itibarıyla gelişimi yaklaşık olarak hesaplanmıştır. Aşağıdaki tablodan görüldüğü gibi 2010 yılı itibarıyla Gönen'de tarımsal alanda yaratılan ekonomik değer 298,5 milyon TL iken, 2017 yılı itibarıyla bu değer 359,7 milyon TL. ye ulaşmıştır.

Tablo 7: Gönen Bitkisel Tarım Üretimi Ekonomik Değeri (1000 TL.) 2010-2017 Yılları

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TAHİL ÜRETİMİ	192,650	201,750	199,743	204,448	214,646	205,835	234,855	239,773
SEBZE	88,092	86,109	83,158	81,301	80,685	82,184	105,699	105,718
MEYVE	17,807	18,448	17,465	14,444	17,285	13,646	13,101	14,269
TOPLAM	298,549	306,307	300,366	300,194	312,616	301,665	353,656	359,760

Kaynak: TÜİK Veritabanları Bölgesel İstatistikler, Tarım verileri ve Yazarın Hesaplamaları Erişim tarihi: 17.08.2018

Tarımsal olarak ekonomik büyüklüğün hesaplanmasında tahıl ürünleri olarak buğday, mısır, arpa, yulaf, çavdar, fasulye, nohut, ayçiçeği, çeltik, patates, şeker pancarı, kanola, fiğ, yonca, yulaf, hayvan pancarı hesaplamalara dahil edilmiştir.

Yıllık üretim kapasitesi 400 ton altında olan diğer tahıl ürünleri hesaplamaya dahil edilmemiştir. Tahıl üretiminde pirinç % 51, buğday ise % 20'lik oranla çok önemli paya sahiptir. Sebzelere ise fasulye, lahanası, bakla, marul, ispanak, maydanoz, karpuz,

kavun, biber, salatalık, patlıcan, domates, soğan hesaplamalara dahil edilmiştir. Sebzelere ise toplam üretim değeri içerisinde patlıcan %47, maydanoz %14, domates 13, kavun ise % 10'luk paya sahiptir. Hesaplamaya dahil edilen

meyvelerden zeytin % 25, seftali % 18, üzüm % 15, elma % 14, erik % 9 paya sahiptir. Çalışmaya dahil edilen diğer meyvelerin (armut, ayva, kiraz, kızılcaık) payları daha düşüktür.

Tablo 8: Tarımsal Üretim Değişimi (1000 TL) 2010-2017 yılları

	2010	2017	YÜZDESEL DEĞİŞİM
TAHİL ÜRETİM	192,650	239,773	24%
SEBZE	88,092	105,718	20%
MEYVE	17,807	14,269	-20%
TOPLAM	298,549	359,760	21%

Kaynak: TÜİK veritabanları Bölgesel İstatistikler, Tarım verileri ve Yazarın Hesaplamaları. Erişim tarihi; 17.08.2018

Gönen'de son sekiz yılda genel tarımsal üretimin yarattığı ekonomik değerde % 21'lik bir artış olmuştur. Tahıl ürünlerinde % 24'lük bir artış vardır ve tahıl ürünleri toplam tarımsal üretimin 2017 yılı itibarı ile % 67 sini oluşturmaktadır. Gönen'de tarımdan yaratılan ekonomik değer in büyük bir kısmı tahıl ürünleri ile gerçekleşmektedir. Sebze üretimi bu sekiz yıllık dönemde % 20

daha fazla ekonomik değer yaratırken, tarımsal üretimde ekonomik değer olarak meyvenin payı % 20 düşmüştür. Son yıllarda meyvecilik alanında özellikle seftali ve kiwi yatırımlarında artış vardır. Ancak bunların üretim tutarlarına yansımaları için meyve ağaçların ekonomik verime ulaşmaları gerekmektedir.

Tablo 9: 2017 Yılı itibarıyla Gönen Tarımsal Üretim Tutarının Yüzdesele Dağılımı

TAHİL ÜRETİM	67%
SEBZE	29%
MEYVE	4%
TOPLAM	100%

Kaynak: TÜİK verilerine dayanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.(2017)

Gönen'de 2017 yılı itibarıyla toplam tarımsal üretim tutarı içerisinde % 67'lik pay tahıl ürünlerindedir. Onu % 29 pay ile sebze ve % 4 pay ile meyve izlemektedir.

Günümüzde özellikle organik ve iyi tarım uygulamalarının ön plana çıktığı görülmektedir. 08/09/2004 tarihinde 25577 sayılı yasa ile sürdürülebilirlik ve izlenebilirlik yoluyla gıda güvenliği sağlama ve doğal kaynakları koruma ile çevre, kamu ve hayvan sağlığına zararsız tarımsal üretim gerçekleştiren üreticileri teşvik etmeyi hedeflemektedir. Gönen'de organik tarım yapan yalnızca bir firma Tarım ve Orman Bakanlığı'na kayıtlıdır. Bu firmanın alanı ise organik gübre üretimidir. Tarımsal üretimde organik üretim yapan firma yoktur ve ilçede organik tarım yapılmamaktadır. İlçe için iyi tarım uygulamalarına ilişkin bilinçlendirme çalışmaları ve bu kapsamda yapılan üretim için çalışmalar yapılabilir.

Tarımsal alanların küçük parçalara bölünmüş olması (ortalama 90 dekar) tarımda verimliliği düşürmektedir. Tarımsal alanlarda yapılan üretimde nadas sürelerine ve toprağın dinlendirilmesine ilişkin bilimsel ölçütlere uyulması toprağın uzun sürelerde verimli kullanılması için çok önemlidir. İlçede çok önemli bir paya sahip olan tarımsal üretimin geliştirilmesine yönelik önerilerimiz bölgesel olarak belli tarım ürünlerinin orta dönem planlamalarla teşvik edilmesi ve bu ürünleri eken ailelerin birlikte kullanacağı tarım makinelerinin devreye alınmasıyla üretimde verimliliğin artırılması sağlanabilir. Önerinin hayata geçirilmesi için öncelikle bölge halkı ve yerel yöneticilerin oluşturacağı çalışma gruplarında değerlendirilerek detaylandırılmalıdır. Oluşturulacak proje için yapılabilecek çalışma adımları şöyle özetlenebilir. Proje ön katılımcıları (Üreticiler-Ziraat Odası Başkanlığı-İlçe Tarım Müdürlüğü) ve paydaşlar belirlenmeli (sonrasında proje farklı gruplar dahil olabilir),

proje paydaşlarla tartışılıp olgunlaştırılmalı, proje dönemine karar verilmeli (planlama az beş yıllık süre için yapılmalı), projenin uygulanacağı bölge seçilmeli, proje kapsamına alınacak ürün veya ürünler seçilmeli (biriyle bağlantılı ürünler ve yıllara göre toprak veriminin düşmesini önleyecek ürünler), ekim zamanı ve yöntemi, sulama zamanları ve yöntemi, ilaçlama zamanları ve kullanılacak ilaçlar ziraat mühendisleri tarafından belirlenmeli, ekim için kullanılacak ekipmanların (traktör, sulama altyapısının gözden geçirilerek ihtiyaçlarının belirlenmesi) gözden geçirilmesi, yeni yatırım gerektiyorsa gerekli ekipmanın ve maliyetinin belirlenmesi, ekipman alımı için kaynağın sağlanması, bu alanda tarımsal desteğin olup olmadığının araştırılması, bölgenin kendi kaynaklarının değerlendirilmesi, bankalar veya finansal kurumlardan borçlanma alternatiflerinin değerlendirilmesi ve tarım sigortalarının devreye alınması olarak aşamalandırılabilir. Gönen için önemli olan ürünlerden yola çıkarak proje uygulama önerisini biraz daha somutlaştırabiliriz. Sarıköy’de pirinç üretim alanı, Buğdaylı’da buğday üretim alanı ve Balçı’da patlıcan üretim alanlarındaki uygulamalar geliştirilebilir. Projelerin her aşamasında önemli olan bölge yerel katılımcılarının tecrübelerinin ve bilimsel çalışma yapan kurum ve kişilerin bir araya getirilerek Gönen için başarılı adımların atılabileceği uygulamaların hayata geçirilmesidir.

Ekonomik kapasitenin ortaya çıkartılmasının ilk aşaması olan bu çalışmanın sonrasında yer altı suları, Gönen çayı ve barajdan yapılan sulama kanallarının kapasitesinin analizinin yapılması önerilmektedir. Tarımda sürdürülebilirlik doğrudan sulama kapasitesi ile bağlantılıdır. Tarımda suyun etkinliğinin artırılması için salma sulama yerine damlama sulama veya akıllı sulama sistemlerine geçilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalarda Ziraat Odası, İlçe Tarım ve Çiftçi Birlikleri birlikte çalışarak üniversitelerin ziraat fakültelerinden işbirliği talep etmeli ve kendileri için proje üretmelerini istemelidirler.

Tarımsal üretimde kullanılan ve kirlilik düzeyi

Tablo 10: Hayvansal Üretim Ekonomik Değeri (1000 TL) 2010-2017 Yılları

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
BÜYÜKBAŞ HAYVAN	147,446,190	164,342,830	190,751,720	194,878,730	184,346,590	179,196,820	169,519,150	172,961,070
SÜT (Büyükbaş)	55,216	59,351	64,652	65,303	72,332	70,996	68,334	69,084
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN	36,060,930	28,668,942	39,844,525	41,144,650	41,328,540	41,162,750	41,167,060	62,217,899
SÜT (Küçükbaş)	4,678	4,678	4,967	5,055	5,071	5,071	4,963	6,071
KANATLI KÜMES HYV	20,488,571	23,300,088	22,776,093	22,985,628	22,950,723	23,649,488	27,859,706	32,768,654
ARI	1,882,500	2,421,000	2,421,000	2,479,500	2,568,000	2,716,200	2,805,900	2,895,000
BAL	2,057	2,661	2,664	2,728	2,772	2,938	3,049	3,992
TOPLAM	205,940,142	218,799,551	255,865,621	261,561,594	251,274,028	246,804,264	241,428,162	270,921,769

Kaynak: TÜİK Veritabanları, Hayvancılık İstatistikleri ve Yazarın Hesaplamaları. Erişim tarihi; 17.08.2018

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi 2010 yılı itibarıyla hayvancılığın yarattığı ekonomik değer 205 milyon TL iken 2012 yılında büyükbaş hayvan kaynaklı bir sıçrama olmuş ve toplam ekonomik değer 255,8

yüksek olan Gönen Çayı için ilgili yerel ve ulusal otorilerle işbirliği ve iletişim artırılarak Gönen Çayı Rehabilitasyon Projesinin en kısa sürede devreye alınması için çalışmaları başlanmalıdır. Gönen Çayı’nın kirlilik problemi çok uzun süredir devam etmektedir. Özer Küpeli tarafından yapılan “1882-1922 Yılları Arasında Gönen Kazası” adlı çalışmada, debbağhaneler (tabakhaneler) 1917 yılında çayın obür tarafında bulunan kaplıcaya yakın olduğu, çevreyi ve özellikle çay suyunu kirlettiği için kapatılarak kaza kaymakamlığına başka bir yere nakledilmek istenmiş, fakat bunda başarılı olunamamıştır şeklinde ifade edilmektedir. (Küpeli, 2000:248-249) Gönen Çayı Rehabilitasyon Projesinin ilk adımı olan çaya atık veren firmaların artma sistemlerinin devreye alınması ve yerel otoriler tarafından arıtmaların kullanıldığının kontrolü yapılmalıdır. 08/09/2004 tarihinde 25557 sayılı yasa ile düzenlenen İyi Tarım Uygulamalarına yönelik ilde uygulama alanları yaratılması için çalışma yapılabilir. Bu yasa zorlayıcı olmayıp isteğe bağlı olarak uygulanmaktadır. Amacı çevre, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyen tarımsal üretim yapılması olarak tanımlanmıştır. Gıda güvenliğini sağlamayı, doğal kaynaklar ve çevre korunarak bunlar tahrip edilmeden tarımsal üretim yapılmasını teşvik etmektedir.

HAYVANCILIK

Gönen Bölgesi hayvancılık kaynakları açısından tarımdan sonra ikinci önemli ekonomik potansiyele sahiptir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık başta olmak üzere kanatlı kümes hayvanları yetiştirilmektedir. Et hayvancılığı ve süt hayvancılığı yaygın olarak yapılmaktadır. Arıcılık için avantajlı bir bitki örtüsü bulunmaktadır. Hayvansal üretimin yarattığı ekonomik değerin hesaplanmasında büyükbaş, küçükbaş, kanatlı hayvan için adet, arı için ise kovan adedi baz alınarak, TÜİK tarafından yayınlanan fiyatlar ile değerlendirilerek tutarlara ulaşılmıştır. Süt ve bal için yıllık üretim miktarları, TÜİK tarafından yayınlanan hayvancılık ürünleri 2017 yılı fiyatları ile değerlendirilmiştir.

milyona ulaşmıştır. 2017 yılı itibarıyla hayvancılığın yarattığı ekonomik değer yaklaşık 270,9 milyon düzeyindedir.

Tablo 11: Hayvancılık Üretimi ve Hayvansal Ürünlerin Yüzdesel Değişimi (2010-2017 yılları)

	2010	2017	Y Ü Z D E S E L DEĞİŞİM
BÜYÜKBAŞ HAYVAN	147,445,190	172,961,070	17%
SÜT(Büyükbaş)	55,216	69,084	25%
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN	36,060,930	62,217,899	73%
SÜT (Küçükbaş)	4,678	6,071	30%
KANATLI KÜMES HYV	20,488,571	32,768,654	60%
ARI	1,882,500	2,895,000	54%
BAL	2,057	3,992	94%
TOPLAM	205,940,142	270,921,769	32%

Kaynak: TÜİK Veritabanları, Hayvancılık İstatistikleri ve Yazarın Hesaplamaları Erişim tarihi; 17.08.2018

Hayvancılık ve hayvansal ürünler kapasitesindeki 2010- 2017 yılları arasında değişim yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Yapılan hesaplamalara göre bu yıllar arasında büyükbaş hayvan kapasitesinde % 17'lik bir artış görülürken küçükbaş hayvan kapasitesi % 73, kanatlı kümes hayvanları ise % 60 artış göstermiştir. Hayvancılığın toplam kapasite artışı % 32 ile aynı dönemdeki tarımsal üretim kapasite artış oranı olan % 21 den yaklaşık 11 puan daha fazladır.

Tablo 12: 2017 Yılı itibarıyla Gönen Hayvancılık ve Hayvansal Ürünlerin Dağılımı

BÜYÜKBAŞ HAYVAN	64%
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN	23%
KANATLI KÜMES HAYVANI	12%
ARI	1%
TOPLAM	100%

Kaynak: TÜİK verilerine dayanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.(2017)

Hayvancılık üretim kapasitesinin dağılımına baktığımızda ise en yüksek paya % 64 ile büyükbaş hayvancılığın sahip olduğunu görüyoruz. Toplam hayvancılık kapasitesi içinde küçükbaş hayvancılığın oranı % 23, kanatlı kümes hayvanlarının oranı ise 12 civarındadır. Son dönemlerde Gönen'de büyük hayvan çiftlikleri kurulum konusunda gelişmeler olmuştur. Türkiye'nin büyük et üreticilerinden biri 2010 yılında Gönen'de büyükbaş hayvan üretim çiftliği kurmuştur. 1200den fazla hayvanın bulunduğu çiftlikte modern yöntemler kullanılmaktadır. Bu çiftlikte Türkiye Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Alman Çevre Bakanlığının ortak çalışmasıyla sığır gübresinden elektrik, su buharı ve kaliteli gübre üretiminin yapılacağı Biyogaz Projesi üzerinde çalışılmaktadır. (Hürriyet Gazetesi, 2012) Bu çiftliklerin dışında kalan Gönen ve köylerde hayvancılık aile işletmelerinde her ailenin evinin yanında yer alan ve dam adı verilen hayvan bakım alanlarında oldukça ilkel koşullarda yapılmaktadır. Köylerde öncelikle hayvan yetiştirilen ve bakımı yapılan alanların evlerin yanından köy dışına alınması

gerekmektedir. Hayvan bakım alanlarının köy dışına alınması, köyde yaşayan insanların rahatı ve sağlığı açısından önemlidir. Köylerin hayvan pisliklerinin sokaklarda, evlerin çevresinde bulunduğu kötü kokan mekanlar olmaktan çıkarılmasının, temiz, sağlıklı, daha konforlu yaşanabilir köyler kurulmasının ön koşulu bu düzenlemedir. Bu konuda Türkiye'de henüz yasal düzenlemeler gündeme alınmamıştır. Yasal düzenlemeler ve zorunluluk olmadan bu tür projelerin ilçe başlatılması ve örnek köy ve köyler kurulması ilçenin hayvancılıktaki konumu çok daha iyileştirecektir. İlçeye pek çok avantajları olacak bu uygulamalar için farklı kaynaklardan projeler yoluyla fon sağlanabilecektir. Köy dışında hayvanların bir arada bakımının daha modern yöntemlerle yapılarak, verimlilikle artış sağlanacaktır. Yem alımı ve yem üretimi toplu olarak yapılabileceğinden fiyat avantajları sağlanabilecektir. Bunun yanı sıra kullanılacak sağım makineleri ve otomatik yemleme ile verimlilikte artışlar sağlanacaktır. Bu projenin hayata geçirilmesi için farklı kurumlar ile işbirliği yapılabilecektir.

BÖLGESEL KALKINMA AJANLARI

Tarımın Türkiye'nin GSYH'daki payının 2010-2017 yılları arasında % 9'dan % 6'lara gerilediği Tablo 4'de yer almaktadır. Kırsal alandaki rekabet gücünün azalması, kendine zor yeten çiftçilik faaliyetleri, düşük üretkenlik ve tarımsal işletmelerin verimli çalışacak yeterli büyüklüğe sahip olmaması ülkemizde kırsal kesimin genel özellikleridir. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), ulusal ve uluslararası kaynaklardan sağladığı fonları etkin şekilde ve kurallara uygun şekilde yöneterek ve projelere yönlendirerek bölgelerin ve ülkenin kırsal kalkınmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca fiziki ve sosyal

altyapı hizmetlerinin yaygınlaştırılması, doğal varlıkların korunarak kırsal çevrenin geliştirilmesi ve kırsal alanlarda yaşam kalitesinin iyileştirilmesini hedeflemektedir. Açıklanan programlarda farklı hibe oranları uygulanmaktadır. Tarım, hayvancılık, kırsal turizmin geliştirilmesi, çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi gibi alanlarda açtığı programlara proje bazında başvuruları değerlendirmekte ve uygun bulunan projeleri desteklemektedir. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Balıkesir İl Koordinatörlüğü tarafından yürütülen programlara yapılan başvuruların ve sonuçlanan sözleşmelerin tablosu ekte yer almaktadır. (TKDK Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Balıkesir İl Koordinatörlüğü, 2017)

Tablo 13: 2008-2012 Dönemi IPARD I (Katılım Öncesi Kırsal Kalkınma Aracı) Projesi Kapsamında Desteklenen Projeler

	BAŞVURU SAYISI	S Ö Z L E Ş M E İMZALANAN ÖDEMESİ TAMAMLANAN	TOPLAM YATIRIM TUTARI TL	TOPLAM ÖDENEN TUTAR TL
BALIKESİR BÖLGESİ	312	178	168,835,056	75,932,487
GÖNEN	23	12	12,565,106	5,660,368

Kaynak: IPARD I Programı Balıkesir İl Koordinatörlüğü Faaliyet Raporu (2017).

Gönen bölgesinde destek alan projeler arasında süt üreten, kırmızı et üreten ve kanatlı üreten tarımsal işletmeler bulunmaktadır. Bu programlara başvuru sayısının artması bölge için avantajlı olacaktır.

ÜRETİM- TİCARET

Gönen'de işletmelerin sektörel dağılımına

baktığımızda büyük bir kısmının tahıl ve hayvancılık ürünleri işleyen gıda firmaları olduğunu görüyoruz. Süt ve peynir fabrikaları ve imalathaneleri, domates ve biber salçası fabrikaları, deri işleme fabrikalarını bunlar arasında sayılabılıriz. Aşağıdaki tabloda 2017 yılı itibarıyla işletmelerin sektörel dağılımı yer almaktadır.

Tablo 14: 2017 Yılı İtibarıyla İşletmelerin Sektörel Dağılımı

SEKTÖR ADI	İŞLETME ADEDİ	YÜZDESEL DAĞILIM
Gıda Sanayi	60	31%
Orman Ürünleri ve Mobilya San.	37	19%
Dokuma, Deri ve Giyim Sanayi	32	17%
Metal Eşya, Makina ve Tarım Mak. San.	27	14%
Kimya, Plastik, Kauçuk ve Petrol Ürünleri Sanayi	14	7%
Maden Sanayi	11	6%
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	3	2%
Enerji (Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme) Ürt. Sanayi	3	2%
Diğer İmalat Sanayi	4	2%
TOPLAM FİRMA ADEDİ	191	100%

Kaynak: Balıkesir Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü

İşletmelerin %31'i gıda ürünleri, % 19'u orman ürünleri ve mobilya % 17'si dokuma deri ve giyim, % 14'ü Metal eşya ve tarım makinaları, % 7'si kimya, plastik ve kauçuk, % 6'sı maden ve % 2'lik yapılarla taş ve toprağa dayalı sanayi, enerji ve diğer

imalat sanayi alanlarında üretim yapmaktadır. Üretim işletmelerinin yıllık yurt içi ve yurt dışı mal satış değerleri yani gelirlerinin toplamı, işletmelerin yıllık olarak yarattıkları ekonomik değer olarak dikkate alınmıştır.

Tablo 15: Üretim İşletmelerinin Gelirleri (Cari Fiyatlarla)

SEKTÖR ADI	2014	2015	2016	2017
Gıda Sanayi	633,730,992	754,852,821	1,076,536,748	1,032,541,125
Orman Ürünleri ve Mobilya San.	2,669,916	2,311,702	2,787,770	3,503,194
Dokuma, Deri ve Giyim Sanayi	37,382,875	40,621,803	49,324,974	66,402,099
Metal Eşya, Makina ve Tarım Mak. San.	368,170,071	458,511,662	637,935,231	644,465,345
Kimya, Plastik, Kauçuk ve Petrol Ürünleri Sanayi	40,985,375	36,504,163	51,279,144	91,453,068
Maden Sanayi	12,330,540	11,898,967	18,807,358	27,462,962
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	3,873,301	3,217,672	4,236,669	6,448,240
Enerji (Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme) Ürt. Sanayi	3,356,254	9,738,172	11,171,017	94,212,673
Diğer İmalat Sanayi	135,530	213,496	62,134	67,761
TOPLAM SATIŞ TUTARI	1,102,634,853	1,317,870,457	1,852,141,045	1,966,556,466

Kaynak: TÜİK verilerine dayanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.(2017)

Enflasyon etkisinden arındırmak ve işletmelerin net ekonomik kapasitesindeki gelişimi değerlendirebilmek için 2014 -2017 yılları arası için yıllık enflasyon oranı % 8,5 olarak varsayılmıştır.

Aşağıdaki tabloda ağırlıklandırmalar buna göre yapılarak enflasyon etkisi önceki yıllar tutarlarına eklenerek yıllar itibarıyla karşılaştırılabilir tutarlara ulaşılmıştır.

Tablo 16: Üretim İşletmelerinin Gelirleri (2017 Yılı Fiyatlarıyla)

SEKTÖR ADI	2014	2015	2016	2017
Gıda Sanayi	795,332,394	883,177,800	1,168,042,372	1,032,541,125
Orman Ürünleri ve Mobilya San.	3,350,744	2,704,692	3,024,731	3,503,194
Dokuma, Deri ve Giyim Sanayi	46,915,508	47,527,510	53,517,597	66,402,099
Metal Eşya, Makina ve Tarım Mak. San.	462,053,440	536,458,645	692,159,726	644,465,345
Kimya, Plastik, Kauçuk ve Petrol Ürünleri Sanayi	51,436,645	42,709,870	55,637,872	91,453,068
Maden Sanayi	15,474,828	13,921,791	20,405,983	27,462,962
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	4,860,993	3,764,676	4,596,786	6,448,240
Enerji (Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme) Ürt. Sanayi	4,212,099	11,393,662	12,120,553	94,212,673
Diğer İmalat Sanayi	170,090	249,790	67,415	67,761
TOPLAM SATIŞ TUTARI	1,383,806,741	1,541,908,435	2,009,573,034	1,966,556,466

Kaynak: Balıkesir Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü

Enflasyon etkisi önceki yıllara eklenerek karşılaştırılabilir değerler hale gelen işletmelerin üretim gelirlerindeki artış ve azalış yüzdelere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 17: Üretim İşletmelerinin Gelirleri Yüzdesele Değişim

SEKTÖR ADI	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Gıda Sanayi	11%	32%	-12%
Orman Ürünleri ve Mobilya San.	-19%	12%	16%
Dokuma, Deri ve Giyim Sanayi	1%	13%	24%
Metal Eşya, Makina ve Tarım Mak. San.	16%	29%	-7%
Kimya, Plastik, Kauçuk ve Petrol Ürünleri Sanayi	-17%	30%	64%
Maden Sanayi	-10%	47%	35%
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	-23%	22%	40%
Enerji (Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme) Ürt. Sanayi	170%	6%	677%
Diğer İmalat Sanayi	47%	-73%	1%
TOPLAM SATIŞ TUTARI	11%	30%	-2%

Kaynak: Balıkesir Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü

Üretim işletmelerinin toplam geliri 2014-15 yılları arasında % 11 artış gösterirken, 2015-2016 yılları arasında %30'luk bir artış göstermiştir. 2016-2017 yılları arasında ise %2' lik bir düşüş gerçekleşmiştir. Bu düşüş gıda ve metal eşya sektöründen kaynaklanmaktadır.

kaplıca oteli bulunmaktadır. Gönen Belediyesine ait olan Gönen Kaplıcalar A.Ş. tarafından işletilen oteller ilçenin ekonomik kapasitesine etki eden faaliyetlerden birisidir. Ayrıca kaplıcalar bölgesinde yer alan diğer özel otel ve çok sayıda pansiyon ilçeye gelen turistleri ağırlamaktadır. 700 adet Belediye'ye, 1500 adet özel sektöre ait olmak üzere ilçede toplam yatak kapasitesinin 2200 olduğu tahmin edilmektedir.

KAPLİCA TURİZMİ

Gönen'de 4 adet belediye tarafından işletilen

Tablo 18: 2017 Yılı Belediye ve Özel Sektöre ait Yatak Kapasitesi

YATAK KAPASİTESİ	ADET	YÜZDE
BELEDİYE	700	32%
ÖZEL SEKTÖR	1500	68%
TOPLAM	2200	100%

Kaynak: Gönen Kaplıcalar A.Ş. verileri ve yetkililerden alınan bilgilere dayanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.(2017).

Aşağıdaki tabloda Belediye tarafından işletilen otellerin yıllar itibarıyla yarattığı tahmini gelir yer almaktadır.

Tablo 19: Belediye Tarafından İşletilen Kaplıca A.Ş. Otelleri Yıllık Geliri

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ODA SAYISI	336	336	336	336	336	336	336	336
YILLIK ORT.DOLULUK	45%	49%	46%	48%	48%	50%	62%	71%
ORT. ODA FİYAT	317,5	317,5	317,5	317,5	317,5	317,5	317,5	317,5
TOPLAM GELİR	17,522,190	19,079,718	17,911,572	18,690,336	18,690,336	19,469,100	24,141,684	27,646,122

Kaynak: Gönen Kaplıcalar A.Ş. Verileri ve Yazar tarafından yapılan hesaplamalar (2018)

Bu gelirin yanısıra özel otel ve pansiyonlar tarafından verilen hizmet karşılığında yaratılan yıllık değer yaklaşık 14 milyon TL. olduğu hesaplanmıştır. (Oda adedi 1500, Fiyat 50 TL. Doluluk oranı % 50 varsayılmıştır) Kaplıca turizmi ile bağlantılı sektörler olan oteller ve pansiyonlarda yıllık elde edilen gelirin 2000 -2017 yılları arasında 30-40 milyon TL. arasında olduğu tahmini yapılabilir.

Kaplıca Turizminin ilçeye katkısının artırılacağı düşünülmektedir. Bunun için başta kaplıcaların verimlilik analizinin yapılarak yönetimde farklı bir çalışma modellerinin neler olabileceği değerlendirilmelidir. Sonrasında işletmelerin modernizasyonu, yenilenmesi ve tanıtım faaliyetlerinin artırılarak özellikle İstanbul'a yakınlık avantajı ile ilçeye katkısının artırılması için çalışmalar yapılmalı ve tanıtım faaliyetleri artırılmalıdır. İlçede kaplıca turizmi için gelen ziyaretçilerin önemli bir bölümünün sağlık sorunları olduğu değerlendirilerek hizmet verilen sağlık birimlerinin kapasitesinin ve çeşitliliğinin artırılacağı düşünülmektedir. Sağlık turizmi ile bağlantılı olarak son yıllarda ülkemizde ihtiyaç olarak ortaya çıkan, Avrupa ve gelişmiş ülkelerde kabul görmüş ve uzun yıllardır işleyen sistemler olan Yaşlı Bakım Merkezi Projesi gündeme alınarak üzerinde çalışılabilir ve gelişim alanı olan bir konu olarak değerlendirilmektedir. Erken Yaşlılık (eşlerin birlikte kalabileceği merkez)-Orta Dönem Yaşlılık (tek başına kalınabilecek bölümler) ve Bakıma Muhtaç Yaşlılık olarak üç aşamalı olarak hazırlanacak kapsamlı bir projenin hayata geçirilmesi ile hem insani bir ihtiyaç karşılanacak aynı zamanda bu merkezin yaratacağı iş gücü ve ekonomik hareketlilik Gönen ekonomik kapasitesine önemli bir katkı sağlayacaktır.

Ayrıca turizm kapasitesini desteklemek amacıyla Gönen ve yöresinin lezzetli ürünleri kullanılarak yapılacak, Gönen özelliklerini yansıtan lezzetli yemeklerinin (Tavuklu mantı, Keşkek, Borani, Patlıcan Musakka) yapıldığı yöresel bir lokanta kadın kooperatifi tarafından işletilebilir. Gönen ağız tadı ve yöresel lezzetleri gelecek nesillere aktarılabilir.

EVLERDE YAPILAN GELENEKSEL ÜRETİMLER- İĞNE OYASI

Gönen'de ev kadınlarının aile bütçesine katkı için veya geçimlerini sağlamak için ürettikleri geleneksel bir ürün olan iğne oyasının ekonomik değeri hakkında çok net bilgiler bulunmamaktadır.

Geleneksel olarak namaz başörtüsü, çeyizlik-hediyelik sehpa ve masa örtüleri olarak uzun yıllardır üretilmektedir. Son yıllarda iğne oyasından ev eşyası, süs eşyası ve çeşitli takılar üretilmektedir. Gönen Belediyesi web sitesinde ilçede 6000 bayanın aktif olarak oya yaptığı bilgisine ulaşılmıştır. (Gönen Belediyesi, 2016). Oya yapan bayanların aylık ortalama 200TL. kazandığı varsayılarak oyanın yıllık olarak yarattığı ekonomik değer $(200 \times 6000 \times 12 = 14.400.000)$ çalışmamızda yaklaşık 10 milyon TL. olarak kabul edilmiştir. Önümüzdeki dönem yapılacak çalışmalarda oyacılığın gençlere öğretilmesi için kursların açılması, kurulan Gönenkadın Kooperatifi aracılığıyla Gönen oyalarnın bilinirliğinin artırılması, tarihi oya motiflerinin ortaya çıkarılması korunması, geliştirilmesi için çalıştaylar yapılması ve Gönen Turizmüne katkı sağlayacak Oya müzesi açılması hedeflenebilir. Bu çalışmalar oyacılık ile yaratılan ekonomik değerin artmasına önemli etki yapacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gönen bölgesinin ekonomik değerlerinin analiz edildiği çalışmamıza bölgesel kalkınma teorilerinde gündeme alınan önemli konuların neler olduğunun derlenmesi ile başlanmıştır. Bölgeye özgü fiziksel yapı, coğrafi yapı, insan potansiyeli, kültürel koşulların değerlendirilerek ekonomik aktivitenin çeşitlendirilmesi, üretim miktarlarının artırılması önemlidir. Bölgesel gelişme teorilerinde önemle üzerinde durulan doğal kaynaklar, insan potansiyeli, sermaye birikimi ve girişimcilik alanında ilçede gelişim için fırsatlar olduğu değerlendirilmektedir.

Yapılan analizlerde, ilçede 2010- 2017 yılları arasında bitkisel tarım üretimi ve hayvancılık ekonomik kapasitesi açısından sabit fiyatlarla sırasıyla % 20 ve % 32 lik artış olduğu görülmektedir. Tarımsal üretimin 359 milyon TL. olan yıllık ürettiği ekonomik değer, hayvancılık tarafından üretilen ekonomik değer olarak hesaplanan yaklaşık 271 milyon TL. ye göre daha yüksektir. Gıda, mobilya, orman ürünleri, dokuma, deri, giyim ağırlıklı olan üretim sektörünün yıllık olarak ürettiği ekonomik değer ise 2017 yılı itibarıyla yaklaşık 2 milyar TL. olarak hesaplanmıştır. 2014 yılına göre artış oranı % 42'dir. İlçenin 2017 yılı itibarıyla kaplıca turizminin ekonomik değeri 30-40 milyon TL. arasında, iğne oyasının ekonomik değeri ise yıllık 10 milyon TL. civarında olduğu tahmin edilmiştir. Böylece ilçede ekonomik değere en büyük katkı sırasıyla sanayi üretimi, bitkisel üretim, hayvansal üretim, turizm ve geleneksel el sanatlarından gelmiştir.

Bölgesel olarak ekonomik değerlerin analizi sonrasında ilçenin ekonomik kalkınmasına yönelik üretilecek projeler ve oluşturulacak politikalarla ekonomik kalkınmanın ivmelenmesi hedeflenmektedir. Ekonomik kalkınma ve bununla bağlantılı kültürel ve sosyal alanlarda ilçenin gelişimine yönelik politikalar üretilmesi için bölgesel aktörlerle sıkı işbirliği içinde çalışılması planlanmaktadır. Bölgesel gelişme teorilerinde üzerinde önemle durulan doğal kaynaklar olarak orman yapısı ve su kaynaklarını değerlendirdiğimizde, tarımsal sulama için kullanılan Gönen Çayı rehabilitasyonu için çalışmaların en kısa sürede yapılması ilçe için birincil öncelikli konu olarak ele alınmalıdır. Çayın tarımsal üretim için sulamada kullanılması tarımsal üretim ekonomik kapasitesi ve kalitesi açısından, kaplıcalar ve şehir merkezine koku ve sıvrisinek nedeniyle verdiği rahatsızlık ise turizm kapasitesi açısından önemlidir. Orman alanlarının zenginleştirilmesi, ilçe ve köylerin ağaçlandırılması doğal kaynaklar açısından gelişim alanları olarak değerlendirilmektedir. İlçenin doğal kaynaklar yanı sıra insan potansiyeli, sermaye birikimi ve girişimcilğe ilişkin güçlü ve zayıf yanları analiz edilerek gelişim için yapılabilecekler planlanmalıdır.

Gönen ve köylerinde ağaçlandırma için Tarım ve Orman Bakanlığı ile iletişim kurularak ağaçlandırma çalışmalarının genişletilmesi için girişimde bulunulabilir. Eskiden olduğu gibi ismini Yeşil Gönen olarak kullanabileceği bir görünüme kavuşturulmalıdır. Çok değerli katkıları Gönen'liler tarafından saygıyla anılan 1960-1964 döneminde ilçede kaymakamlık yapmış olan Hüseyin Ögütçen'in kıymetli eserlerinden biri olan Şehir Parkı ve çevresinin geliştirilmesi, doğal güzelliklerin tahribatının önüne geçilmesi için çalışmaya devam edilmelidir.

Tarımsal alanda, tarım arazilerinin birlikte işlenebileceği farklı ortaklık modelleri deneyerek tarımda verimin artırılması için çalışmalara en kısa sürede başlanmalıdır. Bölgesel kalkınma ajanslarının projeleri takip edilerek değerlendirilmelidir. Bunun için çalışmamızın bir adım oluşturması ve çalışmalara paydaşlarla devam edilmesi planlanmaktadır. Ekonomik kapasitenin ortaya çıkartılmasının ilk aşaması olan bu çalışmanın sonrasında yer altı suları, Gönen çayı ve barajdan yapılan sulama kanallarının kapasitesinin analizinin yapılması değerlendirilmelidir. Tarımda sürdürülebilirlik doğrudan sulama kapasitesi ile bağlantılıdır. Tarımda suyun etkinliğinin artırılması için salma sulama yerine damlama sulama veya akıllı sulama sistemlerine geçilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalarda Ziraat Odası, İlçe Tarım ve çiftçi birlikleri birlikte çalışarak üniversitelerin ziraat fakültelerinden işbirliği talep edilmeli ve ilçeye özel suyun verimli kullanılmasına yönelik proje üretmeleri için talepte bulunulması önerilmektedir.

Sulamanın önemli alternatiflerinden biri olabilecek kirlilik oranı yüksek olan Gönen Çayı'nın ıslahat çalışmaları çok önemlidir. Gönen çayı etrafında yer alan tabakhane ve diğer fabrikaların farklı bir bölgeye taşınması yıllardan beri söz konusu olmakla birlikte gelişme sağlanamamıştır. Çayın ıslahatı için çalışmalara başlanmalıdır. Günümüzde özellikle iyi tarım uygulamalarının ön plana çıktığı görülmektedir. İlçede organik tarım ve iyi tarım uygulamalarına başlanmasına yönelik bilgilendirme çalışmaları yapılabilir. Hayvancılık alanında ise hayvan bakım yerlerinin köy dışına çıkarılarak toplulaştırılması önerilmektedir. Gönen'in kaplıcalar turizmine dayanan kapasitesinin geliştirilmesi için bölgeye yaşlı bakım merkezi kurulması önerilmektedir. Gönen Belediyesi, Balıkesir Belediyesi, sivil toplum kuruluşlarının üreteceği proje ile yurt dışından uzun vadeli fon ve hibe bulma çalışmaları ile orta vadede bu projenin hayata geçirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Yöresel el sanatı olan iğne oyasının ekonomik katkısının artırılması için Gönen iğne oyalarnın belli kalitede üretilmesine ve gençlere öğretilmesine, sevdirilmesine yönelik kursların açılması, kurulmuş olan kooperatifin aktif çalışmalara devam etmesi, moda ve tekstil fuarlarına katılarak kıyafetlerde iğne oyası motiflerinin kullanılmasına yönelik girişimlerde bulunulması, oyacılık müzesi ve sürekli satış alanları açılarak almak isteyen kişilerin kolay ulaşabilmesi sağlanabilir. Ekonomik kapasitesine katkısı olan tüm alanlarda gelişim sağlamak için farklı politikalar uygulanabilir. İlçede yapılabileceklerin önceliklendirilmesi ve bu konularda çalışılmaya başlanması ile önemli kazanımlar elde edilebilecektir.

KAYNAKÇA

Çakmak, H. K., & Erden, L. (2004). Yeni Bölgesel Kalkınma Yaklaşımları ve Kamu Destekleme Politikaları: Türkiye'den Bölgesel Panel Veri Setiyle Ampirik Bir Analiz . Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 77-96.

Dünya Gazetesi eki Dünya Gıda. (2017, Ağustos 5). Tarım alanlarının yüzde 8,2'sini kaybettik. Türkiye. <http://www.dunyagida.com.tr/haber/tarim-alanlarinin-yuzde-82sini-kaybettik/7362> adresinden alındı

Frank Neffke, M. H. (2018). Agents of Structural Change: The Role of Firms and Entrepreneurs in Regional Diversification. Economic Geography. doi:DOI: 10.1080/00130095.2017.1391691

Gönen Belediyesi. (2016, Kasım 04). Gönen Belediyesi. <http://www.gonen.gov.tr/oya-kenti> adresinden alındı

Handbook of Regional Growth and Development Theories. (2009). (P. N. Roberta Capello, Derleyici) Massachusetts 01060,USA: Edward Elgar Publishing, Inc.

Hürriyet Gazetesi. (2012, 06 29). Hürriyet Ekonomi. Günaydın Et, biyogaz tesisi kuruyor. <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/gunaydin-et-biyogaz-tesisi-kuruyor-20864707> adresinden alındı

Küpeli, Ö. (2000). 1882-1922 Yılları Arasında Gönen Kazası. Tarih İncelemeleri Dergisi XV, 231-257.

N.Vatansever Deviren & O.Yıldız. (2014, Ağustos). Bölgesel Kalkınma Teorileri ve Yeni Bölgeselcilik Yaklaşımının Türkiye'deki Bölgesel Kalkınma Politikalarına Etkileri. Akademik Bakış(44), 1-35.

OECD Publishing. (2018). Quarterly National Accounts, Volume 2018 Issue 1. doi:https://doi.org/10.1787/qna-v2018-1-en

TKDK Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Balıkesir İl Koordinatörlüğü. (2017). IPARD I Programı Balıkesir İl Koordinatörlüğü Faaliyet Raporu.

TÜİK. (2018, Haziran 11). Haber Bülteni. 27826. <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=27826> adresinden alındı

Tüylüoğlu&D.N.Karakaş, Ş. (2006, Aralık). Bölgesel Kalkınma ve Ekonomik Durgunlaşma Süreci: Zonguldak Örneği. Amme İdaresi Dergisi, 39, 195-224.